

OBSAH

	Úvod	5
1	Základy somatopedie (F. Kábele)	7
1.1	Vznik a vývoj oboru somatopedie	7
1.2	Struktura a obsah oboru somatopedie	8
1.3	Předmět a úkoly somatopedie.	8
1.4	Vztah somatopedie k jiným vědním oborům.	9
1.5	Význam somatopedie	11
1.6	Metody výzkumu v somatopedii (E. Kollárová).	13
1.6.1	Empirické metody	13
1.6.2	Teoretické metody	15
2	Vývoj vztahu společnosti k tělesně a zdravotně postiženým jedincům (F. Kábele, J. Kracík)	16
2.1	Stadium represivní	16
2.1.1	Likvidace defektních jedinců	16
2.1.2	Segregace defektních jedinců	17
2.2	Stadium charitativní péče	17
2.3	Stadium humanitní péče	18
2.4	Stadium rehabilitační a preventivní péče	19
3	Výchova a vzdělávání jako součást rehabilitační péče (F. Kábele)	20
3.1	Struktura a obsah rehabilitační péče	20
3.1.1	Léčebná rehabilitace	20
3.1.2	Výchovně vzdělávací rehabilitace	20
3.1.3	Pracovní rehabilitace	21
3.1.4	Sociální rehabilitace.	21
3.1.5	Psychologická péče	21
3.1.6	Technická péče	22
3.1.7	Právní péče	23
3.1.8	Ekonomická péče	23
3.2	Řízení a koordinace rehabilitační péče	25
3.3	Zásady rehabilitační péče	25
3.3.1	Zásady rehabilitační.	25
3.3.2	Zásady speciálněpedagogické (didaktické)	26
3.4	Rehabilitační metody	27
3.5	Diagnostika a prognostika tělesně a zdravotně postižené mládeže	29
3.6	Preventivní péče o tělesně a zdravotně postiženou i zdravou mládež a dospělé osoby	30

4	Teorie výchovy tělesně a zdravotně postižené mládeže	32
4.1	Význam výchovy a vzdělávání tělesně a zdravotně postižené mládeže (F. Kábele)	32
4.2	System výchovy tělesně a zdravotně postižených osob (E. Kollárová)	34
4.2.1	System výchovy z hlediska věkového stupně.	34
4.2.2	System výchovy z hlediska druhu postižení	35
4.2.3	System výchovy z hlediska institucionálního.	35
4.3	Podmínky výchovy a vzdělávání tělesně a zdravotně postižené mládeže (F. Kábele, J. Kracík).	37
4.3.1	Vnitřní podmínky	37
4.3.2	Vnější podmínky.	41
4.4	Cíl a vztah výchovy, převýchovy a sebevýchovy tělesně a zdravotně postižených (E. Kollárová)	43
4.4.1	Cíl výchovy tělesně a zdravotně postižených.	43
4.4.2	Vztah výchovy, převýchovy a sebevýchovy tělesně a zdravotně postižených	44
4.5	Úloha výchovy v socializaci tělesně a zdravotně postižené mládeže (J. Kracík).	47
4.5.1	Vymezení pojmu socializace	47
4.5.2	Socializace tělesně a zdravotně postiženého člověka	47
4.5.3	Význam raných vývojových stadií	48
4.5.4	Náročná životní situace postižených osob	48
4.5.5	Základní psychické potřeby postiženého	49
4.5.6	Úloha výchovných činitelů v socializaci.	50
4.5.7	Mezilidské vztahy	51
4.6	Výchova tělesně a zdravotně postiženého dítěte v rodině (J. Kracík)	52
4.7	Složky výchovy (F. Kábele).	57
4.7.1	Rozumová výchova (E. Kollárová)	58
4.7.2	Tělesná výchova (F. Kábele)	60
4.7.3	Pracovní výchova (E. Kollárová).	66
4.7.4	Mravní výchova (J. Kracík)	69
4.7.5	Estetická výchova (E. Kollárová)	71
4.7.6	Profesní orientace, volba povolání a pracovní příprava (J. Kracík) .	75
4.7.7	Výchova tělesně a zdravotně postižených k partnerství a k rodičovství (J. Kracík).	79
4.8	Zásady výchovy tělesně a zdravotně postižené mládeže (F. Kábele)	82
4.8.1	Zásada cílevědomosti	82
4.8.2	Zásada spojení výchovy se životem	82
4.8.3	Zásada výchovy v kolektivu	83
4.8.4	Zásada vyzvedávání kladných rysů.	84
4.8.5	Zásada zřetele na individuální vlastnosti žáků	84
4.8.6	Zásada výchovného příkladu	84
4.8.7	Zásada náročnosti a úcty k osobnosti žáka	85
4.8.8	Zásada vedoucí úlohy pedagoga	86

4.9	Metody výchovy tělesně a zdravotně postižené mládeže (E. Kollárová)	86
4.9.1	Metoda požadavku	86
4.9.2	Metoda vysvětlování	87
4.9.3	Metoda přesvědčování.	88
4.9.4	Metoda příkladu	88
4.9.5	Metoda cvičení	90
4.9.6	Metoda hodnocení chování.	91
4.10	Mimoškolní výchova tělesně a zdravotně postižené mládeže (E. Kollárová)	93
4.10.1	Výchova mimo vyučování	93
4.10.2	Výchovná spolupráce rodiny a školy	102
4.11	Společenské organizace v péči o tělesně a zdravotně postižené (F. Kábele, J. Kracík)	103
4.11.1	Sdružení zdravotně postižených v ČR	104
4.11.2	Výrobní družstva organizací tělesně a zdravotně postižených	106
4.11.3	Organizace tělesně a zdravotně postižených sportovců.	107
4.11.4	Automotoklub	108
4.11.5	Somatopedická společnost	108
4.11.6	Sdružení pro pomoc mentálně postiženým.	108
4.11.7	Český červený kříž, Slovenský červený kříž	109
4.11.8	Odborové organizace	109
4.12	Osobnost a odbornost somatopeda (F. Kábele, J. Kracík)	110
5	Teorie vzdělávání tělesně a zdravotně postižené mládeže	113
5.1	Charakteristika a organizace vzdělávání tělesně a zdravotně postižené mládeže (F. Kábele, E. Kollárová)	113
5.2	Didaktické zásady vzdělávání tělesně a zdravotně postižené mládeže (F. Kábele)	119
5.2.1	Zásada názornosti	119
5.2.2	Zásada trvalosti	119
5.2.3	Zásada přiměřenosti	119
5.2.4	Zásada soustavnosti.	120
5.2.5	Zásada uvědomělosti	121
5.2.6	Zásada aktivity	121
5.2.7	Zásada individuálního přístupu	121
5.3	Teorie vzdělávání tělesně postižené mládeže	121
5.3.1	Charakteristika tělesně postižené mládeže (F. Kábele, J. Kočí).	121
5.3.2	Vývoj a stav péče o tělesně postiženou mládež (F. Kábele, J. Kracík, E. Kollárová)	128
5.3.3	Systém škol a zařízení pro tělesně postiženou mládež (E. Kollárová)	137
5.3.4	Individuální vyučování tělesně a zdravotně postižených dětí v rodině (E. Kollárová)	139

5.3.5	Příprava tělesně postiženého dítěte na vstup do školy (J. Kočí)	140
5.3.6	Přijímání dítěte do základní školy pro tělesně postižené (J. Kočí)	143
5.3.7	Cíl a úkoly vzdělávání žáků v základní škole pro tělesně postižené (J. Kočí)	146
5.3.8	Cíl a úkoly vzdělávání žáků ve zvláštní škole pro tělesně postižené (J. Kočí)	148
5.3.9	Organizace a obsah vyučování v základní a zvláštní škole pro tělesně postižené (J. Kočí)	149
5.3.10	Speciální didaktické metody (F. Kábele, J. Kočí)	152
5.4	Teorie vzdělávání nemocné mládeže	177
5.4.1	Charakteristika nemocné mládeže (F. Kábele)	177
5.4.2	Vývoj a stav péče o nemocnou mládež (F. Kábele, J. Kracík, E. Kollárová)	181
5.4.3	Příprava nemocného dítěte na vstup do léčebného zařízení a do školy (F. Kábele)	190
5.4.4	Zřizování škol ve zdravotnických zařízeních (F. Kábele)	191
5.4.5	Organizace školy při zdravotnickém zařízení (F. Kábele)	192
5.4.6	Rozsah a obsah vyučování (F. Kábele)	197
5.4.7	Organizace vyučování (F. Kábele)	198
5.4.8	Hodnocení a klasifikace žáků (F. Kábele)	204
5.4.9	Materiální vybavení školy ve zdravotnickém zařízení (F. Ká- bele)	205
5.4.10	Výchova mimo vyučování, styk žáků se společenským děním (F. Kábele)	215
5.5	Teorie vzdělávání zdravotně oslabené mládeže	216
5.5.1	Charakteristika zdravotně oslabené mládeže (F. Kábele)	216
5.5.2	Vývoj a stav péče o zdravotně oslabenou mládež (F. Kábele, J. Kracík, E. Kollárová)	217
5.5.3	System škol a zařízení při dětských ozdravovnách (E. Kollárová)	220
5.5.4	Cíl a úkoly výchovy a vzdělávání zdravotně oslabené mládeže (F. Kábele)	220
5.5.5	Podmínky výchovně vzdělávací práce ve škole při dětské ozdra- vovně (F. Kábele)	221
5.5.6	Zřizování a organizace škol při dětských ozdravovnách (F. Kábele)	222
5.5.7	Organizace výchovně vzdělávací práce ve škole při ozdravovně (F. Kábele)	222
5.5.8	Organizace mimoškolní výchovy v dětské ozdravovně (F. Kábele)	223
	Literatura	227
	Vyhlášky a zákony	233
	Rejstřík jmenný	234
	Rejstřík věcný	235
	Zkratky a vysvětlivky	238